

УДК: 35.071:124.2

Довгань Олексій Валентинович,
кандидат філологічних наук, член-кореспондент Міжнародної академії освіти і науки, заступник директора, Наукова бібліотека Національної академії керівних кадрів культури й мистецтв, 02000, м. Київ, вул. Лаврська, 9, тел.: +38 (050) 720 20 03, e-mail: dovgan396@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6728-818X

Довгань Алексей Валентинович,
кандидат филологических наук, член-корреспондент Международной академии образования и науки, заместитель директора, Научная библиотека Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств, 02000, г. Киев, ул. Лаврская, 9, тел.: +38 (050) 720 20 03, e-mail: dovgan396@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6728-818X

Dovgan' Aleksej Valentinovich,

Candidate of philological sciences, Corresponding Member of the International Academy of Education, Deputy Director, Scientific Library of the National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts, 02000, Kyiv, Str. Lavrska, 9, tel.: +38 (050) 720 20 03, e-mail: dovgan396@gmail.com

ORCID: 0000-0002-6728-818X

DOI <https://doi.org/10.31618/vadnd.v1i14.105>

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ З ПОЗИЦІЙ ДЕТЕРМІНОВАНОГО СОЦІАЛЬНОГО СМISЛУ (АРХЕТИПНИЙ ПІДХІД)

Анотація. Розглянуто особливості і роль детермінованого соціального смислу в контексті архетипного підходу; презентовано специфіку побутування зазначеного феномену відносно публічного управління. Репрезентовано природу й принципи функціонування архетипів як безпосереднього прагматичного чинника ухвалення рішень особистістю. Стверджується, що архетипи суттєво відрізняються від історично усталених або перероблених людиною символів, значення яких не є психічно успадкованими, тим, що вони передаються з покоління в покоління. Акцентується увага на актуальності архетипного підходу для досліджень управлінської сфери в цілому й детермінованого соціального смислу зокрема. Наголошено, що архетип постає безпосереднім прагматичним чинником ухвалення рішень особистістю,

виступаючи у ролі витвореного внутрішнього ускладнення, що забезпечує перебіг певних соціально-детермінованих процесів у мозку людини. Акцентується увага на нерозривності понять “смысл” і “культура”: з моменту відчуження людини від довколишнього природного світу всі створені нею думки, створені речі, знайдені й використовувані засоби та способи дій наділяються смислами. Таким чином, рішення, тобто вибір, постає як природна основа побутування індивідуума в онтологічній реальності, виступаючи необхідною передумовою структурування його адміністративних, правових тощо потреб у сучасному суспільстві. Подальше дослідження архетипного підходу до вивчення феномену детермінованого соціального смыслу вбачається у дослідженні особливостей рефлексії громадян на витворювані урядом образи й символи з метою досягнення певних поведінкових виявів в останніх, що дасть змогу більш глибоко й чітко розуміти потреби народу, а також актуалізувати релевантну роль публічного управління в його житті. При цьому з позицій мовної, соціальної, психологічної, культурологічної тощо прагматики архетип виступає первинною формою смыслу, стратифікованою за описаними Юнгом типами. Така диференціація цього феномену є природною, внаслідок його універсальності, що дозволяє говорити про ступінь соціальної адаптивності останнього.

Ключові слова: смысл, соціальний смысл, детермінований смысл, публічне управління, архетип, архетипний підхід.

ПУБЛИЧНОЕ УПРАВЛЕНИЕ С ПОЗИЦИЙ ДЕТЕРМИНИРОВАННОГО СОЦИАЛЬНОГО СМЫСЛА (АРХЕТИПИЧЕСКИЙ ПОДХОД)

Аннотация. Рассмотрены особенности и роль детерминированного социального смысла в контексте архетипического подхода; представлена специфика бытований очерченного феномена относительно публичного управления. Представлены природа и принципы функционирования архетипов как непосредственной прагматической составляющей принятия решений личностью. Утверждается, что архетипы существенно отличаются от исторически сложившихся либо переработанных человеком символов, значение которых не является психически наследованным, тем, что они передаются из поколения в поколение. Акцентируется внимание на актуальности архетипического подхода для исследований управленческой сферы в целом и детерминированного социального смысла в частности. Подчеркивается, что архетип непосредственным прагматическим фактором принятия решений личностью, выступая в роли созданного внутреннего осложнения, обеспечивающего ход определенных социально-детерминированных процессов в мозгу человека. Акцентируется внимание на неразрывности понятий “смысл” и “культура”: с момента отчуждения человека от окружающего естественного мира все созданные им мысли, созданные вещи, найденные и используемые средства и способы действий наделяются смыслами. Таким образом, решение, то есть выбор, представляется естественной основой бытования индивидума

в онтологической реальности, выступая необходимым предусловием структурирования его административных, правовых и так далее потребностей в современном обществе. Дальнейшее исследование архетипического подхода к изучению феномена детерминированного социального смысла усматривается в исследовании особенностей рефлексии граждан на создаваемые правительством образы и символы с целью достижения неких поведенческих проявлений у последних, позволяющих более глубоко и четко понять потребности народа, а также актуализировать релевантную роль публичного управления в его жизни. При этом с позиций социальной, психологической, культурологической прагматики и так далее архетип выступает первичной формой смысла, стратифицированной по описанным Юнгом типами. Такая дифференциация этого феномена является естественной, вследствие ее универсализма, позволяющего говорить о степени социальной адаптивности последнего.

Ключевые слова: смысл, социальный смысл, детерминированный смысл, публичное управление, архетипический подход.

PUBLIC ADMINISTRATION FROM THE STANDPOINT OF DETERMINISTIC SOCIAL SENSE (ARCHETYPAL APPROACH)

Abstract. The features and the role of deterministic social sense in the context of the archetypal approach are considered in the article; the specifics of the existence of the above-mentioned phenomenon in relation to public administration are presented. The nature, principles of the functioning of archetypes as a direct, pragmatic decision-making factor of the personality are represented. It is argued that archetypes are significantly different from those historically established or transformed by human characters, whose senses are not mentally inherited, but transmitted from generation to generation. The emphasis is placed on the relevance of the archetypal approach for research in the management sector in general and deterministic social sense — in particular. The author emphasizes that the archetype is a direct pragmatic factor in personal decision-making, acting as a created internal complication that ensures the course of certain socially determined processes in the human brain. Attention is focused on the continuity of the concepts of “sense” and “culture”: from the moment of alienation of a person from the surrounding natural world, all thoughts, created things, found and used means and methods of actions are given meanings. Thus, the decision, that is, the choice, appears to be the natural basis for an individual’s being in ontological reality, acting as a necessary precondition for structuring his administrative, legal and so on needs in modern society. Further investigation of the archetypal approach to the study of the phenomenon of deterministic social sense is seen in the study of the features of citizens’ reflection on the images and symbols created by the government in order to achieve some behavioral manifestations in the latter, allowing more deeply and clearly understand the needs of the people, and also to update the relevant role of public administration in his life. At the same time, from the standpoint of social, psychological, culturological pragmatics etc., the archetype

is the primary form of sense stratified according to the types described by Jung. This differentiation of this phenomenon is natural, due to its universalism, which allows us to speak about the degree of social adaptability of the latter.

Keywords: sense, social sense, deterministic sense, public administration, archetype, archetypal approach.

Постановка проблеми. Буття індивідуума в онтологічній реальності є невід’ємним від особливостей його тілесності, самоідентифікації, комунікації тощо. Це дає змогу дійти висновку, що в підґрунті зазначеного процесу лежить *архетип*, що, за словами К. Г. Юнга, є глибинним образом несвідомого, в якому приховані загальнолюдські, вихідні образи [1, с. 80]. Своєю чергою, це надає нам можливість постулювати його велике соціокомунікативне значення, адже будь-які соціально зумовлені процеси містять у своїй структурі певне архетипне значення, яке є релевантним для соціально детермінованого смислу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окреслена проблематика знайшла своє вираження у низці наукових досліджень таких авторів, як М. Александрова, Е. Афонін, В. Бортніков, В. Буданов, М. Вебер, О. Донченко, Д. Істон, П. Лазарсфельд, Г. Лассуел, О. Мелешкіна, Ч. Мерріам, Д. Ольшанський, А. Радченко, С. Роккан, О. Шестопал та ін.

Метою статті є розгляд особливостей і ролі детермінованого соціального смислу в контексті архетипного підходу, *предметом* — специфіка буття зазначеного феномену відносно публічного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. З позицій мовної, соціальної, психологічної, культурологічної тощо прагматики архетип виступає первинною формою смислу, стратифікованою за описаними Юнгом типами. Отже, така диференціація цього феномену є природною внаслідок його універсальності, що дає можливість говорити про ступінь соціальної адаптивності останнього. Так, архітектура, узвичаєна для нас у вигляді непорушних споруд, створюється насправді виключно у вигляді ідей, зафіксованих у візуальній формі [2]. Останнє пояснюється тим, що абсолютна більшість її форм перебуває у проєктивній формі (креслення), натомість матеріалізованим є надзвичайно малий відсоток.

Таким чином, смисл можна позиціонувати як дискурс стосовно архетипу, оскільки він постає матеріалом, з якого пізніше буде витворена форма (власне сам архетип, позиціонований не просто формою як такою, але свого роду межею атомізації певної ділянки смислової тканини/субстанції від іншої, яка набуває автономії відносно оточення). Таке широке тлумачення зазначеного поняття видається продуктивним за рахунок того, що це надає мож-

ливість детальніше розглянути його психосоціальні зв'язки. Своєю чергою, зазначене зумовлює розуміння окреслених меж смислу як дописемної, до- і мовної конвенції [3]. При цьому відбувається позиціонування ціннісно-смыслових архетипних форм комунікативного простору, в якому розгортається реалізація психосоціальних характеристик.

Існує визначення архетипу, за яким він позиціонується як глибинна форма колективного несвідомого, форма без змісту, яка, виявляючись в індивідуальній свідомості, набуває специфічно образного характеру, який можна досліджувати й осмислювати [4]. Однак ми не можемо погодитись з цим визначенням, оскільки архетип у нашому розумінні є формою зі змістом, проте сама природа цього змісту є детермінованою соціальним смислом через актуалізацію антропологічної детермінанти, тобто сама категоризація смислу, певне його *оформлення* тощо постають процесом соціальної детермінації. Окрім того, архетип певною мірою можна позиціонувати як передформу, оскільки закладений у нього смисл має великий ступінь антропоцентризму, проте цілком не вписується в культуру як таку.

При цьому остання є складним, багатовимірним феноменом, який можна розглядати з різних позицій, формулюючи різноманітні системи її опису й щоразу отримуючи нові характеристики останнього. У сучасній філософії культури існує безліч точок зору на неї й низка визначень сутнісних основ останньої. Так, різноманітні наукові школи по-різному інтерпретують її, концентруючи ува-

гу на тому чи іншому аспекті. Відповідно, існує не одна, а безліч теорій культури, безліч дослідницьких підходів і методів її вивчення [5, с. 3].

Таким чином, виправданим вважаємо розширений підхід до поняття культури з позицій публічного управління як до духовного надбання людства, презентованого у низці форм ідеальної (ідеї) й фізичної (речі) природи. Згідно з таким тлумаченням цього поняття під культурою варто розуміти архетипно структуровані сегменти реальності, адаптовані через категоризацію людським мозком. Таким чином, ми говоримо вже про трансіндивідуальні, але, по суті, інтрапсихічні явища, закріплені в мозку подібно до інстинктів тварин, що дає можливість постулювати наявність феномену *синхронічності* [6] (тобто одночасного розгортання певного психічного стану з одним або кількома зовнішніми подіями, які виглядають смисловими аналогами моментального суб'єктивного стану).

Що ж до публічного управління, то тут доцільною є розмова безпосередньо про особливості детермінованого соціального смислу, однією з віх якого вважаємо феномен *самоті*. За своєю природою це явище варто позиціонувати як психічну тотальність, яку можна прирівняти до давньоіндійського поняття “атаман” або давньокитайського “дао”. Окрім того, цікавою є в цьому світлі специфіка японської концепції “му” як деструктивної порожнечі, що протиставляється “наповненості” особистості. Отже, самість — поняття, що виражає людську суть, оскільки всі витоки духовного життя походять

від цієї точки неповернення: вона кумулює всі найвищі й найостанніші цілі [7, с. 48].

Саме тому самість для публічного управління постає віхою соціального існування індивідуума, з проблемою якого пов'язана актуальна для зазначеної сфери проблема *вибору* як диференціюючої ознаки його стратифікації як соціальної особини. Так, саме існування людини можна позиціонувати як суму всіх її виборів, зроблених протягом життя. Таким чином, особистість виступає споживачем товарів, послуг тощо, витворених для забезпечення своїх соціально детермінованих прагнень (Пелевін В. “Покоління “Р””, Ф. Бегбедер “99 франків” та інші художні твори, в яких ідеться про психолого-економіко-соціальні основи такого процесу).

Закономірно при цьому, що вибір є результатом певного *рішення*, тому сутнісно його ухвалення можна схарактеризувати як внутрішню, відносно сталу основу, що визначає смисл, роль і місце останнього в функціонуванні й розвитку установи (організації, підприємства тощо). Отже, сутність ухвалення рішень зазвичай виявляється через багатоманітні зовнішні зв'язки й дії, які характеризують одну зі сторін [8, с. 6].

Що ж до ухвалення тих чи інших рішень, то архетипи варто сприймати як образи або мисленнєві схеми, наповнені закладеним смислом, які дають можливість людині впорядкувати свій життєвий досвід і сприйняти зовнішній світ, що виявляється через форми поведінки [4]. При цьому їх інтерпретація не вимагає розумових зусиль, оскільки вони

сприймаються на несвідомому рівні й мають єдиний смисл для всього людства [9, с. 124].

Таким чином, постулюємо суб'єктивістський початок зазначених процесів, що можна позиціонувати як природне підґрунтя для його розгортання, лімітоване професійними (у випадку побутування у діловій сфері) й особистими (моральні, психологічні тощо передумови) детермінантами. Останні є суголосними з поглядом на сучасне суспільство як таке, що репрезентує інформацію як базовий, стрижневий компонент, що є релевантним для управлінської сфери.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Отже, архетип постає безпосереднім прагматичним чинником ухвалення рішень особистістю, виступаючи у ролі витвореного внутрішнього ускладнення, що забезпечує перебіг певних соціально-детермінованих процесів у мозку людини. При цьому архетипи суттєво відрізняються від історично ustalених або перероблених людиною символів, значення яких не є психічно успадкованими, а передаються з покоління у покоління [9, с. 124]. Останнє дає змогу дійти висновку про актуальність архетипного підходу для досліджень управлінської сфери в цілому й детермінованого соціального смислу зокрема.

Також акцентуємо увагу на нерозривності понять “смисл” і “культура”: з моменту відчуження людини від довколишнього природного світу всі створені нею думки, створені речі, знайдені й використовувані засоби та способи дій наділяються смислами [9, с. 122]. Таким чином, рішення

ня, тобто вибір, постає як природна основа побутування індивідуума в онтологічній реальності, виступаючи необхідною передумовою структурування його адміністративних, правових тощо потреб у сучасному суспільстві.

Подальше дослідження архетипного підходу до вивчення феномену детермінованого соціального смислу вбачаємо у дослідженні особливостей рефлексії громадян на витворювані урядом образи й символи з метою досягнення певних поведінкових виявів в останніх, що дасть можливість більш глибоко й чітко розуміти потреби народу, а також актуалізувати релевантну роль публічного управління в його житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Юнг К. Г.* Психология бессознательного / К. Г. Юнг; пер. с англ. — 2-е изд. — Москва : Когито-Центр, 2010. — 352 с.
2. *Басс В.* Бумажная архитектура [Электронный ресурс] / В. Басс // ПостНаука. — Режим доступа: <https://postnauka.ru/faq/68819>
3. *Дудаков-Кашуро К.* Дадаизм [Электронный ресурс] / К. Дудаков-Кашуро // ПостНаука. — Режим доступа: <https://postnauka.ru/faq/70906>
4. *Архетип* [Электронный ресурс] // Понятия и категории : вспомогательный проект портала “Хронос”. — Режим доступа: <http://ponjatija.ru/taxonomy/term/1593>
5. *Колчанова Е. А.* “Архетип” как категория философии культуры : дис. ... канд. филос. наук : спец. 24.00.01 / Е. А. Колчанова; Тюменский гос. ун-т. — Тюмень, 2006. — 160 с.

6. *Гроф С.* Архетипы, мифическое воображение и современное общество: новое очарование для мира [Электронный ресурс] / С. Гроф // Станислав Гроф: персональный сайт. — Режим доступа: <http://stanislavgrof.ru/articles/arhetipy-mificheskoe-voobrazhenie-i-sovremennoe-obshhestvo-novoe-ocharovanie-dlya-mira.html>
7. *Вертель А.* Архетип самости : холизм в философии К. Г. Юнга / А. Вертель // Наук. вісн. Чернівецького ун-ту: зб. наук. пр. — Вип. 646/647. — С. 45–51.
8. *Колпаков В. М.* Теория и практика принятия управленческих решений: учеб. пособие / В. М. Колпаков. — 2-е изд., перераб. и доп. — Киев : МАУП, 2004. — 504 с.
9. *Кошетарова Л. Н.* Архетип и символ как основные формы выражения культурных смыслов рекламы / Л. Н. Кошетарова // Знание. Понимание. Умение. — 2010. — № 4. — С. 122–126.

REFERENCES

1. *Jung K. G.* (2010), Psychology of the unconscious, 2nd ed., Kogito Center, Moscow, Russian Federation.
2. *Bass V.* (2018) “Paper architecture”, PostNauka [Online], available at: <https://postnauka.ru/faq/68819> (Accessed 4 April 2018).
3. *Dudakov-Kashuro K.* (2016) “Dadaism”, PostNauka [Online], available at: <https://postnauka.ru/faq/70906> (Accessed 4 April 2018).
4. “*Archetype*”, Concepts and categories: auxiliary project of the portal “Chronos” [Online], available at: <http://ponjatija.ru/taxonomy/term/1593> (Accessed 4 April 2018).
5. *Kolchanova E. A.* (2006) “Archetype” as a category of the philosophy of culture”: abstract of Art. Candidate of Philosophical Sciences Dissertation, Public Administration, Tyumen State

- University, Tyumen, Russian Federation.
6. *Grof S.* (2004) "Archetypes, mythical imagination and modern society: a new charm for the world", Stanislav Grof: personal site [Online], available at: <http://stanislavgrof.ru/articles/arhetipy-mificheskoe-voobrazhenie-i-sovremennoe-obshchestvo-novoe-ocharovanie-dlya-mira.html> (Accessed 4 April 2018).
 7. *Vertel A.* (2013), "Archetype of the Self: Holism in the Philosophy of K. G. Jung", *Naukovy Visnik Chernivtsi University: Zbirnyk nauk. etc.*, Vyp. 646/647, p. 45–51.
 8. *Kolpakov V. M.* (2004) *Theory and practice of making managerial decisions: Textbook. Allowance, 2nd ed., recycled and additional*, SAMP, Kyiv, Ukraine.
 9. *Koshetarova L. N.* (2010), "Archetype and the symbol as the main forms of expression of cultural sense by advertising", *Knowledge. Understanding. Skill*, № 4, p. 122–126.